

Rozhledy matematicko-fyzikální

Jan Kašpar

Program TI InterActive!, 2. část

Rozhledy matematicko-fyzikální, Vol. 81 (2006), No. 2, 18–21

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/146142>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 2006

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

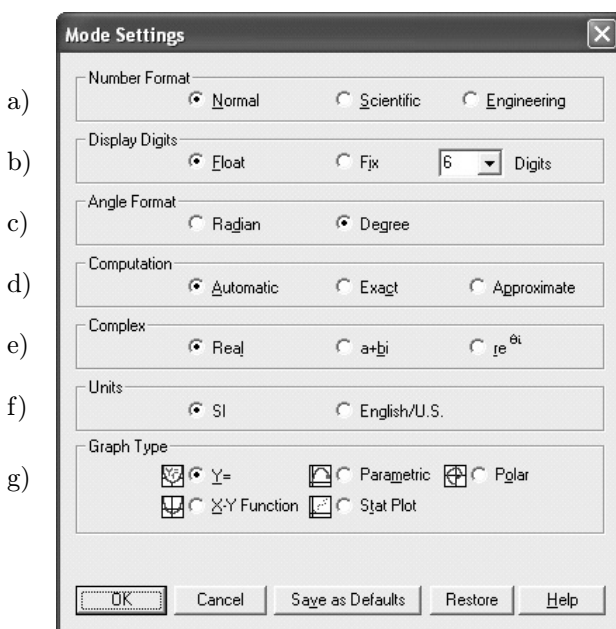
Program TI InterActive!, 2. část

Jan Kašpar, MFF UK Praha

Matematické výpočty

První část článku o programu TI InterActive! (dále TIIA) byla věnována základním informacím o tomto programu.

Nyní se budeme věnovat matematickým výpočtům. K jejich provádění je třeba otevřít matematický rámeček. Připomeňme, že to uděláme kliknutím na první ikonu v třetím řádku nabídek programu TIIA. Současně s otevřením matematického rámečku se na ploše zobrazí tzv. matematická paleta (TI Math Palette, viz obr. 1 v první části článku). Důležitým úkonem před zahájením výpočtu je nastavení režimu pro provádění výpočtů. To provedeme v okně, které otevřeme kliknutím na druhou ikonu třetího řádku nabídek základní obrazovky TIIA (obr. 1).

Obr. 1

V tomto okně se nastavuje:

a) formát zápisu čísel	e) číselný obor
b) počet zobrazených číslic	f) soustava jednotek
c) úhlová míra	g) typ grafu
d) požadovaná přesnost výpočtů	

Volbu nastavení provedeme myší, kliknutím na zvolenou nabídku. Je nutné ji potvrdit tlačítkem OK v posledním řádku. Kliknutím na další tlačítka posledního řádku můžeme:

- zrušit právě prováděnou volbu nastavení (Cancel)
- volbu nastavení uložit jako výchozí (Save as Defaults)
- vrátit se k standardnímu nastavení (Restore)
- otevřít podrobnou a názornou nápovědu (Help)

Zadávání výpočtů do matematického rámečku provádíme buď zápisem z klávesnice počítače, nebo z TI Math Palette; možná je i kombinace obou těchto způsobů. Program TIIA nemá žádnou speciální syntaxi, zápis zadání se provádí přirozenou formou, stejně jako „křídou na tabuli“, popř. „tužkou na papír“. Pokud chceme v jednom rámečku provést několik výpočtů, je třeba je oddělit dvojitou dvojtečkou. V matematickém rámečku se pak zobrazí pouze výsledek posledního výpočtu, v následujících výpočtech však můžeme pracovat se všemi výsledky (pokud jsme je uložili do proměnných).

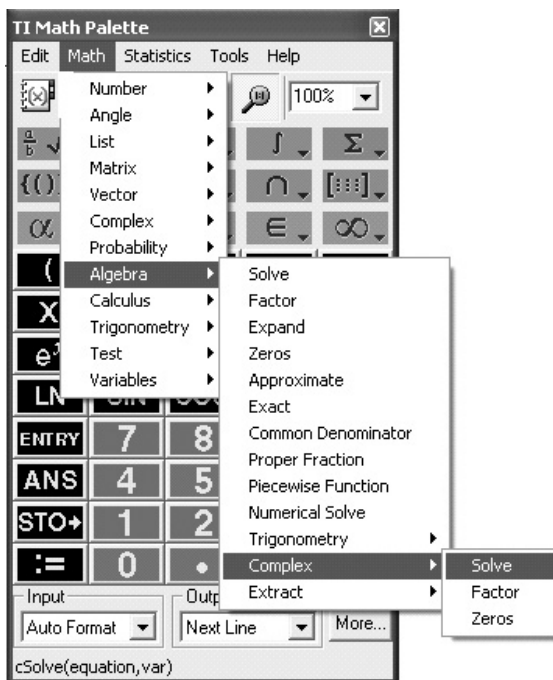
Kromě základních početních operací a standardních matematických funkcí můžeme pro výpočty použít mnoho dalších matematických procedur a funkcí. Najdeme je v nabídkách Math, Statistics a Tools v TI Math Palette. Funkce a procedury jsou zde seskupeny do tematických celků, takže používání uvedených nabídek je pohodlné a přehledné. Kliknutím na každou z nich se otevře okno s první úrovní nabídek. V něm vybereme tematický celek a kliknutím na něj otevřeme jeho okno nabídek. V některých případech není ani druhá úroveň nabídek poslední. Na obr. 2 je ukázka postupně otevřených oken nabídek Math, Algebra, Complex a Solve. V tomto případě je pro proceduru Solve (pro řešení rovnic) zvolena verze pro obor komplexních čísel, takže např. pro rovnici

$$x^2 + 1 = 0 \tag{1}$$

bude řešení vypadat takto:

$$\text{cSolve}(x^2 + 1 = 0, x) \Rightarrow x = i \text{ or } x = -i$$

Jde o obsah matematického rámečku editovaný způsobem (jedním z mnoha možných), kdy zadání a výsledek jsou umístěny na stejném řádku a jsou odděleny symbolem \Rightarrow . Okno pro editaci aktivního matematického rámečku otevřeme buď z klávesnice počítače současným stisknutím kláves CTRL a P, nebo otevřením nabídky Edit v TI Math Palette a zde kliknutím na volbu Properties..., popř. kliknutím na tlačítko More... v posledním řádku TI Math Palette. [Jako zajímavost uvedme, že zadání, nebo výsledek výpočtu je možné „skrýt“ – volba Hide Input pro vstup, Hide Output nebo None(no eval) pro výstup.]

Obr. 2

Matematické procedury a funkce najdeme nejen v nabídkách Math, Statistics a Tools v TI Math Palette, ale abecedně řazené také v katalogu, který otevřeme kliknutím na první ikonu druhého řádku nabídek v TI Math Palette.

Početní úkony, funkce a procedury, které program TIIA nabízí, pokrývají dostatečně širokou oblast matematiky a jsou ve většině případů

přehledné a jasné. Pro všechny je možné otevřít nápovědu, a tak se zde zmíníme pouze o těch, jejichž použití by mohlo dělat problémy.

V nabídce Number jsou neobvyklé procedury Floor a Ceiling. Obě umožňují pracovat se seznamem nebo s maticí, přičemž procedura Floor změni všechny prvky, pokud to nejsou celá čísla, na nejbližší menší celá čísla, procedura Ceiling pak na nejbližší větší celá čísla.

Funkce pro kombinatoriku najdeme v nabídce Probability. Jsou zde funkce pro výpočet faktoriálů, počtu permutací a počtu kombinací. Funkce pro výpočet počtu variací zdánlivě chybí, je zde ale jako funkce pro výpočet počtu permutací k -té třídy z n prvků (jak je zvykem v amerických učebnicích).

V nabídce Algebra je kromě procedur a funkcí pro standardní algebraické výpočty zajímavá volba Piecewise Function, která umožňuje definovat funkci na různých intervalech různými předpisy.

Některé výpočty mají několik výsledků – např. řešení kvadratické rovnice (1). V takovém případě jsou tyto výsledky odděleny spojkou or a pro další výpočty nejsou jejich hodnoty k dispozici. Pokud je pro další výpočty potřebujeme, můžeme použít funkci expToList. Ta uloží příslušné hodnoty do seznamu a jako prvky seznamu jsou tyto hodnoty dále k dispozici. Pro zmíněný příklad by použití funkce expToList mohlo vypadat takto:

$$L1 := \text{expToList}(\text{cSolve}(x^2 + 1 = 0, x), x) \Rightarrow \{i, -i\}$$

Pak by mohl následovat výpočet:

$$L1_{[1]} - L1_{[2]} = 2i$$

Uvedenou funkci, jako jednu z mála, najdeme pouze v katalogu.

Závěrem ještě krátká poznámka o výsledné formě zápisu matematického výpočtu. Pro zadání výpočtu máme v mnoha případech několik možností, které se formálně liší. Např. pro výpočet první derivace funkce $\sin(x)$ můžeme použít buď zápis $d(\sin(x), x)$, nebo zápis $\text{derivative}(\sin(x), x)$. V matematickém rámečku však bude po stisknutí klávesy Enter toto zadání v obou případech automaticky přepsáno do tvaru $\frac{d}{dx}(\sin(x))$.

Provádění matematických výpočtů programem TIIA jistě nebude dělat uživateli problémy. Tento program však nemá tak bohatý výpočetní potenciál jako např. programy Maple a Mathematica.